

ORIGINAL ARTICLE

The structural model of self-actualization based on creative thinking and ability of perception in students with the mediating role of problem solving ability

Mohammad Oraki¹, Reihane Barari Lafmajani^{*2}

1. Professor of psychology, Payame Noor University, Tehran, Iran.

2. Master's degree, Department of Psychology, Faculty of Humanities, Payam Noor University, Varamin Center, Tehran, Iran.

Correspondence:

Reihane Barari Lafmajani

Email: bararireihane@gmail.com

Received: 03/Oct/2024

Revised: 27/Nov/2024

Accepted: 10/Feb/2025

How to cite:

Oraki, M.; Barari Lafmajani, R. (2025). The structural model of self-actualization based on creative thinking and ability of perception in students with the mediating role of problem solving ability, *Journal of Social Cognition*, 14 (27), 149-165. (DOI: [10.30473/sc.2025.73380.3042](https://doi.org/10.30473/sc.2025.73380.3042))

ABSTRACT

The present study aimed to examine a structural model of self-actualization based on creative thinking and perceived empowerment, with problem-solving ability as a mediating variable among university students. This descriptive-correlational study was conducted among students of Payame Noor University, Varamin Branch, during the 2023–2024 academic year. A total of 350 students were selected through convenience sampling, which met the recommended sample size for structural equation modeling (SEM). Data were collected using the Self-Actualization Questionnaire (Soleimani et al., 2017), the Creative Thinking Skills Questionnaire (Welch & Dwyer, 2002), Spreitzer's Psychological Empowerment Scale (1995), and the Problem-Solving Inventory (Cassidy & Long, 1996). Descriptive statistics were calculated using SPSS version 26, and the hypothesized model was tested using structural equation modeling in AMOS version 24. The findings demonstrated that the proposed structural model exhibited a satisfactory fit to the data. Creative thinking, perceived empowerment, and problem-solving ability each had significant direct effects on students' self-actualization. Furthermore, creative thinking and perceived empowerment significantly and positively predicted problem-solving ability, which, in turn, mediated their relationships with self-actualization. The findings highlight the pivotal role of creative thinking, perceived empowerment, and problem-solving ability in promoting self-actualization among university students. Higher education institutions are encouraged to design and implement educational interventions aimed at strengthening these psychological resources to facilitate students' personal growth, academic success, and future professional competence.

KEYWORDS

AMOS, Descriptive-correlation, structural equations, SPSS.

Introduction

Self-actualization is recognized as one of the central concepts in positive psychology and refers to the realization of an individual's talents, abilities, and inherent capacities. It represents a continuous process through which individuals strive to achieve psychological growth, fulfillment, and personal excellence. In educational settings, especially at the university level, self-actualization plays a significant role in students' academic success, psychological well-being, creativity, and social adjustment. University students are in a critical developmental period during which cognitive, emotional, and social characteristics are shaped; therefore, identifying the factors related to self-actualization is highly important.

Among the psychological variables associated with self-actualization, creative thinking has received considerable attention. Creative thinking refers to the ability to produce novel, flexible, and useful ideas for dealing with problems and life challenges. Creative individuals tend to analyze situations from different perspectives, seek innovative solutions, and adapt more effectively to environmental changes. Educational systems that encourage creativity can contribute significantly to students' personal development and self-realization. Previous studies have demonstrated that creative thinking is positively associated with academic achievement, self-confidence, innovation, and psychological growth. According to humanistic theorists such as Rogers and Maslow, creativity is considered one of the essential characteristics of self-actualized individuals.

Another important variable influencing self-actualization is perceived empowerment. Perceived empowerment is a psychological and cognitive process through which individuals perceive themselves as competent, autonomous, effective, and capable of influencing their environment. Empowered individuals usually possess higher levels of self-efficacy, intrinsic motivation, and confidence in their abilities. In academic contexts, students who perceive themselves as empowered are more likely to participate actively in learning activities, cope effectively with academic challenges, and pursue their personal and educational goals. Previous studies have also shown that empowerment is associated with creativity, innovation, psychological well-being, and improved academic performance.

Problem-solving ability is another important factor that may contribute to students' self-actualization. Problem-solving ability refers to the cognitive and behavioral processes used to identify, analyze, and resolve problems effectively. Individuals with strong problem-solving skills are generally better able to cope with stress, overcome obstacles, and make effective decisions in challenging situations. In educational environments, problem-solving ability enhances students' adaptability, independence, and confidence. It also enables students to apply creative ideas in practical situations and to transform challenges into opportunities for growth and development.

Previous studies have separately confirmed the relationships among creativity, empowerment, problem-solving skills, and self-actualization. However, limited studies have investigated these variables simultaneously within a structural framework, particularly among Iranian university students. Therefore, the present study aimed to investigate the structural model of self-actualization based on creative thinking and perceived empowerment with the mediating role of problem-solving ability among students of Payam Noor University in Varamin during the academic year 2023–2024. The study attempted to determine whether creative thinking and perceived empowerment could directly and indirectly influence self-actualization through problem-solving ability.

Methodology

The present study employed a descriptive-correlational research design using structural equation modeling (SEM). The statistical population consisted of all students studying at Payam Noor University in Varamin during the academic year 2023–2024. Considering the requirements of structural equation modeling and recommendations provided in methodological literature, the

sample size was initially estimated at 350 participants. After eliminating incomplete questionnaires, data from 202 students were analyzed. The participants included 159 female students and 43 male students ranging in age from 21 to 35 years. In terms of educational level, 10 participants were studying at the associate degree level, 121 at the bachelor's level, and 71 at postgraduate levels.

Sampling was conducted using the convenience sampling method. Data collection was carried out using four standardized questionnaires. Self-actualization was measured using the Self-Actualization Questionnaire developed by Soleimani et al. (2017), which consists of 28 items assessing positive emotions, relationships, meaningfulness, and achievement. Creative thinking was measured using the Creative Thinking Questionnaire developed by Welch and McDowall (2002), containing 20 items designed to assess creative thinking skills. Perceived empowerment was assessed using Spreitzer's Psychological Empowerment Questionnaire (1995), consisting of 20 items measuring dimensions such as competence, autonomy, meaningfulness, and effectiveness. Problem-solving ability was evaluated using the Cassidy and Long Problem-Solving Questionnaire (1996), which contains 24 items assessing constructive and non-constructive problem-solving styles.

The reliability of the research instruments was confirmed using Cronbach's alpha coefficients. The alpha coefficients were 0.90 for self-actualization, 0.82 for creative thinking, 0.85 for perceived empowerment, and 0.80 for problem-solving ability, indicating acceptable internal consistency for all measures.

Data analysis was conducted using SPSS version 26 and AMOS version 24. Descriptive statistics, including mean and standard deviation, were first calculated. Pearson correlation coefficients were then used to examine the relationships among variables. Structural equation modeling was subsequently employed to test the proposed conceptual model and evaluate the direct and indirect relationships among variables.

Before conducting structural equation modeling, the assumptions of normality and multicollinearity were examined. The skewness and kurtosis values for all variables were within the acceptable range of ± 2 , indicating that the data followed a normal distribution. Furthermore, tolerance coefficients and variance inflation factor (VIF) values confirmed the absence of multicollinearity among predictor variables.

Several fit indices were used to evaluate the adequacy of the proposed model, including chi-square divided by degrees of freedom (X^2/df), Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA), Goodness of Fit Index (GFI), Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI), Normed Fit Index (NFI), and Parsimonious Normed Fit Index (PNFI).

Results

The findings of the study indicated that the proposed structural model demonstrated a satisfactory and acceptable fit with the collected data. The value of chi-square divided by degrees of freedom (X^2/df) was 2.331, which was below the acceptable threshold of 3. The RMSEA value was 0.041, indicating a very good model fit. Additionally, the GFI, AGFI, NFI, and PNFI indices were all within acceptable ranges, further confirming the adequacy of the proposed structural model.

The results of structural equation modeling showed that creative thinking had a positive and statistically significant direct effect on self-actualization. The standardized beta coefficient for this relationship was 0.551 ($P = 0.001$), indicating that students with higher levels of creative thinking experienced greater self-actualization. Creative thinking also had a significant positive effect on problem-solving ability, with a standardized beta coefficient of 0.742 ($P = 0.001$). This finding suggests that creative students are more capable of identifying and solving problems effectively.

Perceived empowerment also demonstrated a positive and statistically significant direct effect on self-actualization. The standardized beta coefficient for this relationship was 0.671 (P

= 0.001), indicating that students with stronger perceptions of competence, autonomy, and effectiveness reported higher levels of self-actualization. Furthermore, perceived empowerment had a significant positive effect on problem-solving ability, with a standardized beta coefficient of 0.654 ($P = 0.001$). This finding demonstrates that empowered students tend to possess greater confidence and competence in dealing with academic and personal challenges.

The results additionally revealed that problem-solving ability had a positive and significant direct effect on self-actualization. The standardized beta coefficient for this relationship was 0.153 ($P = 0.001$). This finding indicates that students who are better able to solve problems effectively are more likely to achieve psychological growth and fulfillment.

Moreover, problem-solving ability played a mediating role in the relationships between creative thinking and self-actualization as well as between perceived empowerment and self-actualization. In other words, creative thinking and perceived empowerment contributed to self-actualization not only directly but also indirectly through enhancing students' problem-solving abilities.

Overall, the findings supported the proposed structural model and demonstrated that creative thinking, perceived empowerment, and problem-solving ability are significant predictors of self-actualization among university students.

Conclusions

The present study aimed to investigate the structural model of self-actualization based on creative thinking and perceived empowerment with the mediating role of problem-solving ability among university students. The findings confirmed that the proposed model had an acceptable fit and that creative thinking, perceived empowerment, and problem-solving ability significantly contributed to students' self-actualization.

The results demonstrated that students with higher levels of creative thinking are more capable of generating innovative ideas, adapting to challenges, and utilizing their talents effectively. Creativity enables individuals to view problems as opportunities for development and to seek constructive and flexible solutions in difficult situations. This process ultimately contributes to greater psychological growth and self-actualization.

The findings also emphasized the important role of perceived empowerment in students' personal development. Students who perceive themselves as competent, autonomous, and effective tend to possess stronger motivation, higher self-confidence, and greater persistence in pursuing personal and academic goals. Such characteristics facilitate self-development and enable students to realize their full potential.

Problem-solving ability was identified as another important factor influencing self-actualization. Students with effective problem-solving skills are better able to cope with stress, manage challenges, and adapt to changing circumstances. Problem-solving ability also strengthened the effects of creative thinking and perceived empowerment on self-actualization by enabling students to apply their cognitive and psychological resources more effectively in real-life situations.

The findings of this study have important implications for universities and higher education institutions. Educational environments should encourage creativity, independent thinking, and active problem-solving among students. Universities are recommended to organize workshops and training programs aimed at improving creative thinking skills, empowerment, and problem-solving abilities. In addition, teaching methods should be designed in ways that support students' autonomy, participation, and psychological growth.

Despite the valuable findings, several limitations should be acknowledged. The study was conducted only among students of Payam Noor University in Varamin, which may limit the generalizability of the findings to other student populations. Furthermore, data collection through online questionnaires reduced the researcher's control over the accuracy and honesty of participants' responses.

Future research is recommended to examine the relationships among self-actualization, emotional intelligence, self-regulation, psychological well-being, and social skills in different educational and cultural contexts. Researchers may also investigate the effectiveness of educational interventions designed to enhance creativity, empowerment, and problem-solving skills among university students.

Keywords

AMOS, Descriptive-correlation, structural equations, SPSS.

«مقاله پژوهشی»

الگوی ساختاری خودشکوفایی براساس تفکر خلاق و ادراک توانمندی در دانشجویان با نقش واسطه‌ای توان حل مسئله

محمد اوری کی^۱، ریحانه براری لقمجانی^{۲*} iD

۱. استاد گروه روانشناسی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.
۲. کارشناسی ارشد، گروه روانشناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه پیام نور مرکز ورامین، تهران، ایران.

نویسنده مسئول:

ریحانه براری لقمجانی

رایانامه: bararireihane@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۷/۱۲

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۰۹/۰۷

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۱/۲۲

استناد به این مقاله:

اوری کی، محمد؛ براری لقمجانی، ریحانه (۱۴۰۴). الگوی ساختاری خودشکوفایی براساس تفکر خلاق و ادراک توانمندی در دانشجویان با نقش واسطه‌ای توان حل مسئله، *دوفصلنامه شناخت اجتماعی*، ۱۴ (۲۷)، ۱۶۵-۱۴۹. (DOI: [10.30473/sc.2025.73380.3042](https://doi.org/10.30473/sc.2025.73380.3042))

چکیده

پژوهش حاضر با هدف ارائه الگوی ساختاری خودشکوفایی براساس تفکر خلاق و ادراک توانمندی در دانشجویان با نقش واسطه‌ای توان حل مسئله انجام شد. روش پژوهش توصیفی-همبستگی بود. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانشجویان دانشگاه پیام نور شهرستان ورامین در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۲ بود. حجم نمونه برای مدل‌یابی معادلات ساختاری ۳۵۰ نفر برآورد شد. برای جمع‌آوری داده‌های پژوهش از نمونه در دسترس استفاده شد و ابزار پژوهش پرسشنامه‌های استاندارد خودشکوفایی سلیمانی و همکاران (۱۳۹۶)، مهارت تفکر خلاق ویلچ و دوال (۲۰۰۲)، توانمندسازی اسپریتزر (۱۹۹۵) و مهارت حل مسئله کسیدی و لانگ (۱۹۹۶) بود. داده‌های پژوهش در سطح آمار توصیفی با محاسبه میانگین و انحراف استاندارد و در سطح آمار استنباطی با استفاده از همبستگی پیرسون و مدل‌یابی معادلات ساختاری با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۶ و ایموس نسخه ۲۴ تجزیه و تحلیل شد. یافته‌های پژوهش نشان داد الگوی ساختاری خودشکوفایی براساس تفکر خلاق و ادراک توانمندی در دانشجویان با نقش واسطه‌ای توان حل مسئله از برازش مناسب برخوردار است. همچنین تفکر خلاق، ادراک توانمندی و توان حل مسئله بر خودشکوفایی دانشجویان اثر مستقیم دارد و بنابراین با توجه به یافته‌های پژوهش پیشنهاد می‌گردد عوامل مؤثر بر خودشکوفایی دانشجویان مورد توجه قرار گرفته و در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی ضمن پرورش تفکر خلاق و توانایی حل مسئله در آنان، بر ادراک توانمندی آنان افزوده تا افرادی توانمند برای آینده کشور تربیت شوند.

واژه‌های کلیدی

توصیفی-همبستگی، معادلات ساختاری، SPSS، AMOS.

مقدمه

از جمله متغیرهای مورد توجه در یکی از رویکردهای جدید روانشناسی به نام روانشناسی مثبت (خرمایی، صابرلاری و پورسید، ۱۴۰۱)، خودشکوفایی^۱ است، که میل به برآوردن خواسته‌ها و امیال شخصی و هر آن چیزی است که فرد خود را قادر به انجام آن می‌بیند (پاوی^۲ و همکاران، ۲۰۲۱). در واقع خودشکوفایی بازنمایی حالت روانی بهینه برای انسان، و کوشش درونزادی برای به حداکثر رساندن استعدادهای فردی تعریف شده بوده و یکی از اجزای رشد شخصی است (کریمس، کنریک و نل^۳، ۲۰۱۷). در این رابطه تفکر خلاق^۴ می‌تواند نقش مهمی در خودشکوفایی افراد به خصوص در سنین جوانی و نوجوانی داشته باشد که بهترین زمان پیشرفت برای خلاقیت و تخیل است (ایزنبرگ و جالانگو^۵، ۲۰۱۷). ارتباط بین تفکر خلاق و خودشکوفایی از اهداف عالی آموزش در مقاطع مختلف از جمله دانشگاه است (میخالچنکو، کووالنکو و کودنکو^۶، ۲۰۲۱). دوره تحصیل در دانشگاه در رشد مفاهیم و معانی اموری که جوانان در زندگی روزمره با آن‌ها سروکار دارد، نقش مهمی بازی می‌کند و بر اثر رشد در چنین محیط تربیتی، فکر آنان با درک مفاهیم اساسی و تسلط بر مبانی فکری نقش مهمی در خلاقیت آنان بازی می‌کند (محمدی نجف‌آبادی، ۱۴۰۱). تفکر خلاق به عنوان پیچیده‌ترین جلوه‌های ذهن آدمی بر مبنای تخیل و شهود است که نقش مهمی در موفقیت‌ها و پیشرفت‌های انسان ایفا کرده و انسان از آن به عنوان فرایند ذهنی برای ایجاد ایده ذهنی نو استفاده می‌نماید (سلطانی قربانی، ۱۳۹۸).

از سوی دیگر، ادراک توانمندی یکی از مفاهیمی است که با تفکر خلاق و خودشکوفایی در افراد ارتباط دارد (هاشم نیا و همکاران، ۱۳۹۳). ادراک توانمندی یک فرایند ذهنی، شناختی و نگرشی است که به افراد کمک می‌کند تا احساس مؤثر بودن، شایستگی و اختیار برای انجام وظایف خود داشته باشند (یورنته-آونسو، گارسیا-آئل و توپا^۷، ۲۰۲۴). ادراک توانمندی شامل مؤلفه‌های خودکارآمدی است و به ادراک فرد از توانمندی‌هایش برای انجام موفقیت‌آمیز وظایفش اشاره دارد. ادراک توانمندی با مفاهیمی نظیر خودمختاری یا

خودسامانی، داشتن حق انتخاب مرتبط بوده و مترادف با انتخاب و استقلال در کار است. همچنین این اصطلاح به ارزش هدف و آرمان‌های فعالیتی مربوط می‌شود و در رابطه با استاندارد و ایده‌های شخصی مورد قضاوت قرار می‌گیرد (نصیری و همکاران، ۱۳۹۱).

یکی دیگر از متغیرهای مؤثر برای مقابله با مشکلات و چالش‌های زندگی که نقش مهمی را در سلامت روانی و اجتماعی افراد ایفا می‌کند، حل مسئله است (دانش‌پژوه، پورمحمد و مهدوی، ۱۳۹۹). مهارت حل مسئله شامل سطح بالاتری از تحلیل می‌شود تا پاسخی که منجر به حل مسئله است، دریافت شود (بلنسیا و خوزه^۸، ۲۰۱۸). استفاده از مهارت حل مسئله با هدف تعدیل‌سازی منبع مشکل و مسئله در جهت کاهش خطر تنش‌زا انجام می‌گیرد و شامل جستجوی حمایت اجتماعی، مسئولیت‌پذیری، مسئله‌گشایی برنامه‌ریزی شده و ارزیابی مجدد مثبت است (علیپور و همکاران، ۱۳۹۸). حل مسئله مهارت شناختی پیچیده‌ای است که مستلزم سطوح بالایی از سلامت روان است و فرآیندی نظام‌مند است که در تحلیل مشکل تمرکز دارد (سایمن^۹، ۲۰۱۶). افراد برای موقعیت‌های مشکل‌آفرینی که در زندگی روزمره با آن‌ها مواجه می‌شوند راه‌حل‌های سازش یافته و مؤثرتری را شناسایی و کشف می‌کنند. مداخله‌هایی مثل آموزش مهارت حل مسئله که توانایی شناختی فراگیران را مورد هدف قرار دهد، می‌تواند آن‌ها را در مدیریت مشکل خود یاری دهد (مایورز - والیس^{۱۰}، ۲۰۱۹). وقتی شخص با موقعیت یا تکلیفی روبه‌رو می‌شود که نمی‌تواند از طریق کاربرد اطلاعات و مهارت‌هایی که در آن لحظه در اختیار دارد به آن موقعیت یا تکلیف سریعاً پاسخ دهد، گفته می‌شود که او با مسئله‌ای روبه‌رو است (تئوبالد^{۱۱}، ۲۰۲۱) با توجه به تعریف مسئله می‌توان گفت حل مسئله، تشخیص و کاربرد دانش و مهارت‌هایی است که منجر به پاسخ درست فرد و موقعیت یا رسیدن او به هدف موردنظرش می‌شود (سیف، ۱۴۰۱).

در پژوهشی که توسط ساری^{۱۲} و همکاران (۲۰۲۱) برای ثبات و مهارت حل مسئله در شیمی انجام شد، پس از تجزیه و تحلیل، آن‌ها به این نتیجه رسیدند که داده‌های مربوط به سواد و مهارت حل مسئله دانش‌آموزان در رده پایین قرار دارد

8. Belecina and Jose
9. Simon
10. Mynors-Wallis
11. Theobald
12. Sari

1. self-actualization
2. Pava
3. Krems, Kenrick and Neel
4. Creative Thinking
5. Isenberg and Jalongo
6. Mikhachenko, Kovalenko and Kodenko
7. Llorente-Alonso, García-Ael and Topa

و دلیلش این است که دانش‌آموزان مهارت حل مسئله را در کلاس آموزش نمی‌بینند. بنابراین روش یادگیری و منابع آموزش که بتواند حل مسئله را آموزش دهد، لازم و ضروری است تا از این طریق، سواد مهارت حل مسئله را در دانش‌آموزان افزایش دهد. در پژوهش بلسکی و براون^۱ (۲۰۲۰) که تحت عنوان تأثیر نتیجه‌نهایی ایده‌آل TRIZ بر مهارت حل مسئله و تفکر همگرا و واگرا دانشجویان انجام شد، به بررسی این موضوع پرداخته شد که آیا درک دانش‌آموزان از تفکر همگرا و واگرا و مهارت حل مسئله را می‌توان به طور جداگانه بررسی کرد و آیا تمایلات اکتشافی نیز بر هر یک از این سه مورد موثر است یا خیر؟ این مطالعه نشان داد که تا زمانی که دانش‌آموزان ایده اکتشافی موثر را یاد نگیرند، بعید است بتوانند مهارت‌های حل مسئله و تفکر واگرا را افزایش دهند. پوپوف^۲ (۲۰۱۹) در پژوهشی با عنوان «خودشکوفایی دانشجویان در چارچوب روند آموزشی»، به این نتیجه رسید که خودشکوفایی یک وضعیت ایستا نیست، بلکه یک وضعیت فرآیندی فعال است که در آن از ظرفیت‌های شخص به طور کامل استفاده می‌شود. خلاقیت، ذکاوت، شجاعت و سخت‌کوشی از ویژگی‌های اصلی افرادی است که توانایی تحقق بخشیدن به خود را دارند. پژوهش تور^۳ (۲۰۱۹) نشان داد که بین خلاقیت دانش‌آموزان با پیشرفت تحصیلی آنان و کسب موفقیت‌های تحصیلی در مدرسه رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. در تحقیقی که توسط بلسکی (۲۰۰۹)، تحت عنوان آموزش تفکر و حل مسئله در دانشگاه در یک دوره TRIZ انجام شد، به این نتیجه رسید که مهارت‌های تفکر و حل مسئله با تحصیلات صرف دانشگاهی افزایش نمی‌یابد و در کنار آن باید از ابزارهای TRIZ هم جهت افزایش این مهارت‌ها استفاده کرد. فرانسیس و رابینز^۴ (۲۰۰۰) در پژوهشی با عنوان «رابطه بین نگرش مذهبی با شادکامی و خودشکوفایی بین دانشجویان» به بررسی پرداختند. نتایج نشان داد که بین نگرش مذهبی و شادکامی و خودشکوفایی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد.

پژوهش کریمی (۱۴۰۱) با هدف بررسی تأثیر آموزش مهارت حل مسئله اجتماعی بر توانمندسازی روان‌شناختی معلمان دوره متوسطه و پایداری آن در طول

زمان، نشان داد توانمندی روان‌شناختی معلمان که آموزش مهارت حل مسئله اجتماعی را دریافت نموده بودند به طور معنی‌داری بالاتر از معلمان است که آموزش مهارت حل مسئله اجتماعی را دریافت نکردند. این آموزش در توانمندسازی روان‌شناختی در ابعاد شایستگی، حق انتخاب، مؤثر بودن، ارزشمند بودن و اعتماد به دیگران مؤثر است و در طول زمان از پایداری مناسبی برخوردار بود. پژوهش کاظمی، مهنی و جناآبادی (۱۴۰۱) با موضوع «تأثیر هوش معنوی و هوش هیجانی بر خلاقیت با نقش میانجی خودشکوفایی دانش‌آموزان» نتایج حاصل از پژوهش نتایج نشان داد بین هوش معنوی و خلاقیت با نقش میانجی خودشکوفایی دانش‌آموزان رابطه مستقیم و غیرمستقیم معنی‌دار وجود دارد. همچنین بین هوش هیجانی و خلاقیت با نقش میانجی خودشکوفایی دانش‌آموزان رابطه مستقیم و غیرمستقیم معنی‌دار وجود دارد. پژوهش وفایی و همکاران (۱۴۰۰) با هدف ارائه مدل کارآفرینی با رویکرد خلاقیت و خودشکوفایی با استفاده از روش نظریه داده بنیاد انجام شد. یافته‌ها نشان داد شرایط علی (آمادگی برای تغییر، پیچیدگی فرایندهای کارآفرینی و الزامات محیط فرایندهای کارآفرینی) ۵۳/۱ درصد از تغییرات مقوله‌محوری (نگرش‌های رفتاری، نگرش‌های کارگزاران و نگرش‌های ساختاری) را پیش‌بینی می‌کند. شرایط مداخله‌گر (شیوه تفکر مدیران عالی، آگاهی از ابزارهای مختلف و ثبات مدیریتی) و شرایط زمینه‌ای (پارادایم فکری بخش دولتی، مسائل ساختاری فرایندی و قوانین و مقررات) به ترتیب ۱۰/۷ درصد و ۶۷/۴ درصد از تغییرات راهبردها (تغییرات فرایندی، ارزش‌گذاری و آگاهی‌بخشی کارآفرینی) را پیش‌بینی می‌کند. مقوله محوری ۷۷/۲ درصد از تغییرات راهبردها و راهبردها نیز ۷۳/۲ درصد از تغییرات پیامدها (خودشکوفایی، نوآوری و خلاقیت و تفکر مدیران جدید) را پیش‌بینی می‌کنند. پژوهش نورشاهی، تیزدست و رحمانی (۱۴۰۰) با هدف مدل علی انگیزه تحصیلی براساس خودشکوفایی و خودتنظیمی با میانجی‌گری معنای تحصیلی در شرایط پاندمی کرونا انجام شد. نتایج نشان داد که معنای تحصیلی در رابطه بین خودشکوفایی تحصیلی، خودتنظیمی با انگیزه تحصیلی نقش میانجی دارد. خودشکوفایی تحصیلی بر انگیزه تحصیلی دانش‌آموزان تأثیر مثبت و معناداری دارد و بین معنای تحصیلی و انگیزش تحصیلی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. همچنین بین هیجان‌های پیشرفت با انگیزش تحصیلی

1. Belski and Brown

2. Popof

3. Toor

4. Francis and Robbins

معادلات ساختاری است، برابر نظر پژوهشگران حداقل حجم نمونه در این روش ۳۵۰ نفر در نظر گرفته شده است و برای جمع‌آوری داده‌های پژوهش از نمونه در دسترس استفاده شد.

ابزار پژوهش

الف) پرسشنامه خودشکوفایی: پرسشنامه خودشکوفایی توسط سلیمانی و همکاران (۱۳۹۶) بر مبنای مدل سلیگمن طراحی و تدوین شده است. این پرسشنامه دارای ۲۸ سؤال و ۴ مؤلفه هیجان مثبت، روابط، معنایی و پیشرفت است و بر اساس طیف شش درجه‌ای لیکرت به سنجش هوش هیجانی می‌پردازد. روایی همگرایی پرسشنامه خودشکوفایی از طریق اجرای همزمان آن با پرسشنامه‌های خودشکوفایی اهواز ($r=0/82$)، شکوفایی داینر ($r=0/90$) و روایی واگرایی آن از طریق پرسشنامه افسردگی بک ($r=-0/66$) گزارش شده است (سلیمانی، کارشکی و امین یزدی، ۱۴۰۲). همچنین در پژوهش حسینی‌زاده (۱۳۹۸) روایی محتوایی و صوری و ملاکی این پرسشنامه مناسب ارزیابی شده است. ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شده در پژوهش‌های حسینی‌زاده (۱۳۹۸) و سلیمانی، کارشکی و امین یزدی (۱۴۰۲) برای این پرسشنامه به ترتیب ۰/۷۵ و ۰/۸۸ برآورد شد. در پژوهش حاضر نیز ضریب پایایی پرسشنامه، ۰/۹۰ برآورد شد.

ب) پرسشنامه ارزیابی مهارت تفکر خلاق: این پرسشنامه توسط ولج و دوال^۱ (۲۰۰۲) ساخته شده و از ۲۰ گویه تشکیل شده است که به منظور ارزیابی مهارت تفکر خلاق در فرد بکار می‌رود. نمره‌گذاری پرسشنامه به صورت طیف لیکرت پنج نقطه‌ای است. ولج و دوال (۲۰۰۲) روایی این پرسشنامه را مطلوب گزارش کرده و پایایی آن را طبق آلفای کرونباخ بالای ۰/۸۰ ذکر کرده‌اند. به منظور اندازه‌گیری پایایی پرسشنامه از روش بازآزمایی استفاده شد. بدین گونه که ابتدا پرسشنامه بین ۲۰ نفر از دانشجویان توزیع شد و پس از ۲۰ روز دوباره پرسشنامه بین همان دانشجویان توزیع و ضریب همبستگی بین دو مرحله آزمون محاسبه شد. این ضریب بالای ۸۵ درصد بود که گویای پایایی بالای پرسشنامه است (رنج‌دوست و عیوضی، ۱۳۹۲). در پژوهش‌های رحمتی (۱۴۰۲) و بابائی و همکاران (۱۴۰۱) ضریب آلفای کرونباخ پرسشنامه تفکر خلاق به ترتیب ۰/۸۵ و ۰/۷۹ به دست آمده است. ضریب پایایی پرسشنامه ارزیابی مهارت تفکر خلاق در این پژوهش، ۰/۸۲ برآورد شد.

در دانش‌آموزان رابطه وجود دارد و خودشکوفایی تحصیلی، خودتنظیمی بر انگیزه تحصیلی با میانجی‌گری معنای تحصیلی در دانش‌آموزان مقطع متوسطه تأثیر دارد. پژوهش حیدری و سعیدیان (۱۴۰۰) با هدف تبیین خودشکوفایی از طریق هوش معنوی و خلاقیت در دبیران مدارس دخترانه کاردانش شهر اصفهان انجام شد نتایج نشان داد که بین همه ابعاد هوش معنوی و ابعاد خلاقیت با خودشکوفایی رابطه معنادار و مستقیم وجود دارد. از بین متغیرهای پیش‌بین، هوش معنوی دارای بالاترین توان پیش‌بینی برای خودشکوفایی بوده است.

تجربه یک زندگی خوب زمانی محقق می‌شود که افراد بتوانند استعدادها و نقاط قوت منحصر به فرد خود را کشف نموده و به صورت خلاقانه از آن‌ها استفاده نمایند تا بتوانند به این وسیله زندگی خود را بهبود ببخشند. خودشکوفایی در حقیقت مرحله تکامل انسان در زندگی است و از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. برای شکوف نمودن استعدادهای بالقوه لازم است که افراد درک درستی از توانمندی‌های خود داشته و با استفاده از شیوه‌های تفکر خلاق و حل مسئله برای توانمندسازی خود اقدام نمایند. بنابراین دانشجویان که در زندگی خود در جهت رشد و تعالی هستند با شکوفاسازی استعداد و توانایی‌های خود قادر خواهند بود به اهداف زندگی و تحصیلی خود دست یابند. از این رو انجام پژوهش در این زمینه با توجه به خلأ پژوهشی در خصوص موضوع تحقیق از اهمیت زیاد برخوردار بوده که می‌تواند به ارائه الگوی ساختاری خودشکوفایی براساس تفکر خلاق و ادراک توانمندی در دانشجویان با نقش واسطه‌ای توان حل مسئله منجر شده و در شناخت عوامل خودشکوفایی دانشجویان مؤثر باشد.

روش‌شناسی پژوهش

روش پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی و مدل‌یابی معادلات ساختاری است. برای تدوین نظری از مطالعات کتابخانه‌ای و اکتشافی و جهت گردآوری اطلاعات در زمینه مبانی نظری و ادبیات تحقیق موضوع، از منابع کتابخانه‌ای (مقالات و پایان‌نامه‌های موردنیاز) و نیز از شبکه اینترنت و جهت گردآوری داده‌ها و اطلاعات برای تجزیه و تحلیل و آزمون فرضیه‌های تحقیق از ابزار پرسشنامه استفاده شد.

جامعه آماری پژوهش حاضر، شامل کلیه دانشجویان دانشگاه پیام نور شهرستان ورامین در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۲ است. با توجه به اینکه روش پژوهش مدل‌یابی

پرسشنامه‌های فوق، از شاخص‌ها و روش‌های آمار توصیفی برای به دست آوردن فراوانی، درصد، میانگین، انحراف استاندارد استفاده شد و سپس از آمار استنباطی برای به دست آوردن ضریب همبستگی پیرسون و مدل یابی معادلات ساختاری به کمک نرم‌افزارهای SPSS 26 و Amos 24 استفاده شد.

یافته‌های پژوهش

از نظر ویژگی‌های جمعیت‌شناختی، حجم نمونه را ۲۰۲ دانشجوی شامل ۱۵۹ دانشجوی دختر و ۴۳ دانشجوی پسر در بازه سنی ۲۱ تا ۳۵ سال تشکیل دادند. از اعضای نمونه ۱۰ نفر در مقطع کاردانی، ۱۲۱ نفر در مقطع کارشناسی و ۷۱ نفر در مقطع کارشناسی ارشد و دکتری مشغول به تحصیل بودند. جدول ۱ نشان‌دهنده کمینه، بیشینه، میانگین، انحراف معیار، کجی، کشیدگی و هم خطی چندگانه متغیرهای اصلی پژوهش است. طبق جدول ۱ جهت بررسی فرض نرمال بودن توزیع متغیرها از آزمون کجی و کشیدگی استفاده شد. با توجه به اینکه کجی و کشیدگی در بازه (۲، -۲) است، داده‌ها از توزیع نرمال برخوردار هستند. برای بررسی مفروضه عدم هم خطی چندگانه از آزمون تولرنس و تورم واریانس استفاده شد. نظر به این که اگر مقدار ضریب تولرنس به صفر نزدیک شود، به معنی آن است که تولرنس زیادی بین متغیرها وجود دارد، بنابراین نتایج جدول ۱ که نشان‌دهنده مقادیر بزرگ‌تر از صفر است، عدم وجود تولرنس را نشان می‌دهد. همچنین نظر به این که اگر مقدار ضریب تورم واریانس بزرگ‌تر از ۱۰ شود، به معنی آن است که تورم واریانس بین متغیرها وجود دارد و با توجه به نتایج فوق که نشان‌دهنده مقادیر کمتر از ۱۰ است، در نتیجه تورم واریانس وجود ندارد. بنابراین مفروضه عدم هم خطی چندگانه تأیید می‌شود.

بررسی فرضیه پژوهش

به منظور آزمون فرضیه پژوهش و برای تعیین رابطه مثبت و معنادار خودشکوفایی با تفکر خلاق و ادراک توانمندی با نقش میانجی توان حل مسئله و همچنین برازش مدل مفهومی، از روش معادلات ساختاری در برنامه ایموس استفاده شد.

پس از اجرای معادلات در برنامه ایموس، مدل روش پژوهش به شکل ۲ ارائه گردید که نشان می‌دهد رابطه تفکر خلاق با خودشکوفایی به صورت مستقیم و غیرمستقیم معنادار

پ) پرسشنامه توانمندسازی اسپریتزر: پرسشنامه

توانمندسازی توسط اسپریتزر^۱ (۱۹۹۵) تهیه شده است، ۲۰ سؤال دارد و سؤالات آن در طیف چهار درجه‌ای لیکرت قرار دارد (نصیری و همکاران، ۱۳۹۱). روایی پرسشنامه توانمندسازی کارکنان قبلاً توسط باقرزاده (۱۳۸۴) در پژوهشی با عنوان بررسی رابطه بین جو توانمندسازی با ادراک توانمندی اعضای هیئت علمی دانشگاه شهید بهشتی با استفاده از نظر اساتید تعیین شده است. پایایی پرسشنامه توسط باقرزاده (۱۳۸۴)، با استفاده از آلفای کرونباخ محاسبه و برابر با ۰/۸۴ گزارش شد. در پژوهش‌های مرامی، اکبری و ابوالقاسمی (۱۳۹۸) و غیائی ندوشن (۱۳۸۶) نیز پایایی مقیاس توانمندسازی روان‌شناختی با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/۸۸ و ۰/۸۴ به دست آمد. ضریب پایایی پرسشنامه توانمندسازی اسپریتزر در پژوهش حاضر، ۰/۸۵ برآورد شد.

ت) پرسشنامه حل مسئله: این مقیاس توسط کسیدی

و لانگ^۲ (۱۹۹۶) طی دو مرحله، ساخته شده و دارای ۲۴ سؤال است، که شش عامل را می‌سنجد که سه زیر مقیاس اول در دسته عوامل غیرسازنده حل مسئله و سه زیرمقیاس دوم در دسته عوامل سازنده حل مسئله قرار می‌گیرند (محمدی، ۱۳۷۷). زیر مقیاس‌های درماندگی، مهارگری و اجتناب از عوامل غیرسازنده حل مسئله و زیر مقیاس‌های سبک خلاقیت و اعتماد به نفس و روی آورد از عوامل سازنده حل مسئله هستند. این پرسش‌نامه به خوبی می‌تواند آسیب‌پذیری فرد در مقابل استرس را نشان دهد (محمدی، ۱۳۷۷). این پرسشنامه با سه گزینه بله، خیر و نمی‌دانم تکمیل می‌شود. کسیدی (۲۰۰۹) در جدیدترین مطالعه خود آلفای کرونباخ این پرسشنامه را برای خلاقیت ۰/۷۵، مهارگری ۰/۷۱، درماندگی ۰/۸۰، اعتماد ۰/۷۸، اجتناب ۰/۷۱ و گرایش ۰/۷۳ ذکر کرده است. باباپور و همکاران (۱۳۸۲) ضرایب پایایی و روایی آن را به ترتیب ۰/۷۷ و ۰/۸۷ گزارش کردند. در پژوهش حاضر نیز آلفای کرونباخ برای سبک خلاقیت ۰/۶۷، مهارگری حل مسئله ۰/۶۷، درماندگی حل مسئله ۰/۶۹، سبک‌های اعتماد ۰/۶۵، سبک اجتناب ۰/۶۵ و سبک گرایش ۰/۷۴ بدست آمد.

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

جهت تجزیه و تحلیل داده‌های به دست آمده توسط

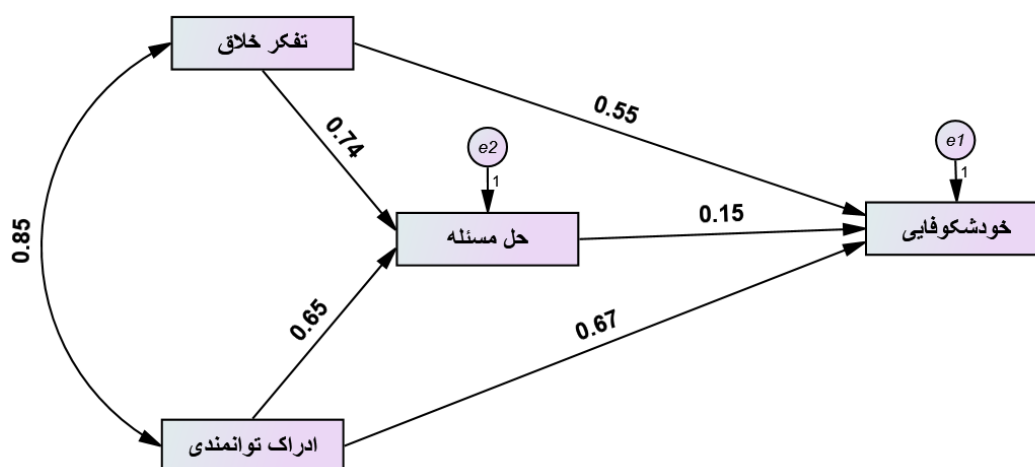
1. Spritzer

2. Cassidy and Lang

است. همچنین رابطه ادراک توانمندی به صورت مستقیم و غیرمستقیم با خودشکوفایی معنادار است و توان حل مسئله ضمن رابطه مثبت با خودشکوفایی در رابطه بین تفکر خلاق و ادراک توانمندی با خودشکوفایی نقش واسطه‌ای دارد.

جدول ۱. شاخص‌های آماری مربوط به متغیرهای پژوهش

متغیرهای پژوهش	کمترین	بیشترین	میانگین	انحراف معیار	کجی	کشیدگی	هم خطی چندگانه	تورم واریانس
حل مسئله	۰	۲۴	۱۴/۸۴	۳/۲۵	-۱/۱۰	۱/۲۱۰	۰/۴۰۵	۲/۴۷
تفکر خلاق	۰	۱۰۰	۷۱/۶۳	۱۶/۶۷	-۱/۹۶	۱/۷۹۷	۰/۲۰۱	۴/۹۶
خودشکوفایی	۲۸	۱۶۸	۱۳۰/۹۹	۲۵/۰۹	-۱/۴۹	۱/۶۰۴	-	-
ادراک توانمندی	۱۹	۸۰	۶۳/۹۸	۹/۱۸	-۱/۰۹	۱/۸۵۸	۰/۲۷۶	۳/۶۲

شکل ۲. مدل رابطه بین تفکر خلاق و ادراک توانمندی با خودشکوفایی دانشجویان با نقش میانجی حل مسئله

بود. سایر شاخص‌ها نیز در محدوده مجاز قرار گرفته و کفایت آماری دارند و می‌توان دریافت که در مورد این شاخص‌ها به برآزش نسبتاً کاملی دست یافته‌ایم. پس می‌توان استنباط کرد که خودشکوفایی همبستگی مثبت با تفکر خلاق و ادراک توانمندی از طریق توان حل مسئله دارد.

جدول ۲ نشان‌دهنده مهم‌ترین و متداول‌ترین شاخص‌های برآزش و مقادیر مجاز و به دست آمده برای آن‌ها در این پژوهش است. طبق این جدول مقدار شاخص χ^2/df خنثی برابر با ۲/۳۳۱ است که کمتر از ۳ بود. همچنین مقدار ریشه میانگین مربعات خطای برآورد (RMSEA) مقدار ۰/۰۴۱ است که کمتر از حد مجاز ۰/۰۸

جدول ۲. نتایج شاخص‌های برازندگی مدل رابطه بین تفکر خلاق و ادراک توانمندی با خودشکوفایی دانشجویان با نقش میانجی حل مسئله

شاخص‌های برآزش	نوع شاخص برآزش	حد مجاز	مقدار به دست آمده	نتیجه
χ^2/df	شاخص‌های مقتصد	کوچک‌تر از ۳	۲/۳۳۱	قبول
RMSEA	شاخص‌های مقتصد	کوچک‌تر از ۰/۰۸	۰/۰۴۱	قبول
PNFI	شاخص‌های مقتصد	بزرگ‌تر از ۰/۵	۰/۶۵۱	قبول
GFI	شاخص‌های مطلق	بزرگ‌تر از ۰/۸	۰/۹۰۷	قبول
AGFI	شاخص‌های مطلق	بزرگ‌تر از ۰/۸	۰/۹۰۴	قبول
NFI	شاخص‌های مقایسه‌ای	بزرگ‌تر از ۰/۹	۰/۹۰۸	قبول

جدول ۳ نشان دهنده شاخص‌های برآورد رگرسیون اثرات مستقیم متغیرها در مدل بین تفکر خلاق و ادراک توانمندی با خودشکوفایی دانشجویان با نقش میانجی حل مسئله است. طبق نتایج این جدول اثر مستقیم تفکر خلاق با ضریب استاندارد بتا ($Beta=0/551$) بر خودشکوفایی و بر حل مسئله ($Beta=0/742$) بطور مثبت و مستقیم معنادار است

($P=0/001$). همچنین اثر مستقیم ادراک توانمندی با ضریب استاندارد بتا ($Beta=0/671$) بر خودشکوفایی و بر حل مسئله ($Beta=0/654$) بطور مثبت و مستقیم معنادار است ($P=0/001$). همچنین اثر مستقیم حل مسئله با ضریب استاندارد بتا ($Beta=0/153$) بر خودشکوفایی بطور مثبت و مستقیم معنادار است ($P=0/001$).

جدول ۳. شاخص‌های برآورد رگرسیون اثرات مستقیم متغیرها در مدل بین تفکر خلاق و ادراک توانمندی با خودشکوفایی دانشجویان با نقش میانجی حل مسئله

اثرات مستقیم متغیرها	ضریب Beta	ضریب B	خطا	ارزش t	معناداری
تفکر خلاق <---	0/742	1/905	475/	4/010	0/001**
ادراک توانمندی <---	0/654	1/885	455/	4/142	0/001**
تفکر خلاق <---	0/551	0/522	119/	4/386	0/001**
حل مسئله <---	0/153	0/355	106/	3/349	0/001**
ادراک توانمندی <---	0/671	1/915	405/	4/728	0/001**

معناداری در سطح ۰/۰۱ (**)

بنابراین با توجه به نتایج جدول‌های ۲ و ۳، فرضیه پژوهش مبنی رابطه معنادار خودشکوفایی با تفکر خلاق و ادراک توانمندی با نقش میانجی توان حل مسئله تأیید می‌شود و الگوی ساختاری خودشکوفایی براساس تفکر خلاق و ادراک توانمندی در دانشجویان با نقش واسطه‌ای توان حل مسئله از برازش مناسب برخوردار است.

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش با هدف ارائه الگوی ساختاری خودشکوفایی براساس تفکر خلاق و ادراک توانمندی در دانشجویان با نقش واسطه‌ای توان حل مسئله در جامعه آماری دانشجویان دانشگاه پیام نور شهرستان ورامین در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۲ انجام شد. با توجه به نتایج آزمون‌های آماری و معادلات ساختاری، فرضیه اصلی پژوهش تأیید شد و الگوی ساختاری خودشکوفایی براساس تفکر خلاق و ادراک توانمندی در دانشجویان با نقش واسطه‌ای توان حل مسئله از برازش مناسب برخوردار است. یافته‌های این پژوهش با پژوهش‌های خارجی از جمله پژوهش‌های انجام شده به وسیله بلسکی و براون (۲۰۲۰)، پوپوف (۲۰۱۹)، بلسکی (۲۰۰۹)، فرانسیس و رابینز (۲۰۰۰) و همچنین پژوهش‌های داخلی انجام شده به وسیله کریمی (۱۴۰۱)، کاظمی، مهنی و جنابادی (۱۴۰۱)، حیدری و سعیدیان (۱۴۰۰)، خوش‌اخلاق و

شفیع‌زاده (۱۳۹۹)، مرادی و قبادی (۱۳۹۹)، دانش‌پژوه، پورمحمد و مهدوی (۱۳۹۹)، هویدا و داورپناه (۱۳۹۸)، محمدی و اصغری ابراهیم‌آبادی (۱۳۹۸)، ایرجی راد، لطفی و آباد (۱۳۹۸) همسو بوده و یافته‌های آن را تأیید می‌نمایند. در تبیین نتایج این پژوهش می‌توان به گفته مازلو (۱۹۷۷) اشاره کرد که خودشکوفایی را به منزله شکوفایی مداوم توانایی‌ها و ظرفیت‌ها و استعدادها، دانش کامل‌تر و پذیرش فطرت باطنی خود و گرایش بی‌وقفه به سمت وحدت و یکپارچگی درونی خود بیان می‌کند (شاملو، ۱۳۸۲). تفکر خلاق نیز نوعی از تفکر است که قدرت کشف و تولید اندیشه‌های جدید را فراهم می‌کند و به حل مسائل سخت و حل‌نشده می‌پردازد. در این تفکر، مشکل هیچ‌گاه عاملی مزاحم به شمار نمی‌آید، بلکه فرصت کشف راه‌حل‌های نو و بدیع تلقی می‌شود؛ به همین دلیل است که افراد خلاق پذیرای اشتباهاتشان هستند. افراد خلاق به مشکلات به شیوه جدید می‌نگرند و نسبت به راه‌های مختلف ابراز هیجان، تفکر و عمل، نوآوری دارند. طبق نظر انسان‌گرایی همچون راجرز، افراد خودشکوفاز از خلاقیت سطح بالایی برخوردارند. خودشکوفایی افراد از این جهت با تفکر خلاق آنان ارتباط دارد که آنان به مرحله‌ای از رشد و شکوفایی رسیده‌اند که قادرند تمام استعداد و توانایی خود را برای مفید و مؤثر بودن در جامعه بکار گیرند و با خلق ایده‌هایی جدید در

زندگی راه‌های کوتاه‌تر و مؤثرتری برای موفقیت جست‌وجو نمایند (محمدی و اصغری ابراهیم‌آباد، ۱۳۹۹). ادراک توانمندی نیز باوری فردی است که به وسیله آن مهارت‌ها و دانش‌های افراد بهبود می‌یابد و بر اساس آن عمل می‌کنند (نصیری و همکاران، ۱۳۹۱). در این حالت فرد به یک احساس خودکارآمدی و باورهای مثبت در انجام وظایف خود دست می‌یابد (ژانگ و بارتل^۱، ۲۰۱۰). بنابراین از آنجا که خودشکوفایی میل به بهتر شدن نسبت به آن چه که یک فرد هست و آن چیزی که یک فرد ظرفیت شدن آن را دارد، است، افراد توانمند برای رسیدن به مرحله‌ای از شکوفایی که استعداد آن را دارند بیشتر تلاش می‌کنند و این امر سبب خودشکوفایی آنان می‌گردد. از این رو تفکر خلاق و ادراک توانمندی دانشجویان به طور قابل‌توجهی با شکوفایی توانمندی‌های آنان مرتبط است و با تفکر خلاق رفتارهای خلاق دانشجویان و اعتماد به نفس آنان افزایش یافته و زمینه مناسبی برای شکوفایی استعدادهای آن‌ها است (گاگلیون^۲، ۲۰۲۱). زیرا خلاقیت ویژگی‌ای است که اکثر نظریه‌پردازان خودشکوفایی از آن به عنوان ویژگی این افراد یاد می‌کنند (نچار، ۱۴۰۰). افراد خودشکופا به مرحله‌ای از رشد و خلاقیت فردی رسیده‌اند که قادرند نقش‌های مفید و مؤثری را در جامعه ایفا نمایند و یکی از خصوصیات خودشکوفایی افراد را میزان مفید بودن آن‌ها، نقش‌ها و عملکردهایشان برای جامعه عنوان نموده‌اند (شاتنکو^۳، ۲۰۱۵). ادراک توانمندی موجب بهبود عملکرد کارکنان و در نتیجه توسعه سازمان می‌شود. سازمان‌هایی که دارای کارکنانی با توانمندی بالا هستند در برابر تغییرات حالتی انعطاف‌پذیر از خود نشان می‌دهند. این سازمان‌ها همچنین دارای کارمندانی با قدرت اثربخشی و نوآوری بالا هستند. علاوه بر این، توانمندی شناختی تأثیر قابل‌توجهی در میزان انگیزه کارکنان در محیط سازمان دارد و همین امر منجر به بالا رفتن کیفیت عملکرد در آنان می‌شود (کیمولو^۴، ۲۰۱۵). تقویت ادراک توانمندی، قابلیت بالفعل شدن افکار خلاقانه نیز را افزایش می‌دهد (هاشم‌نیا و همکاران، ۱۳۹۳). توانمندی دیگری که نقش مهمی در خودشکوفایی دانشجویان دارد توان حل مسئله است. توانایی حل مسئله در دانشجویان یکی از شاخص‌های مهم در نظام

آموزشی است و تمام کوشش‌ها و کشش‌های این نظام، در واقع برای جامه عمل پوشاندن به این امر است. به عبارتی، جامعه و به طور ویژه نظام آموزشی نسبت به سرنوشت، رشد و تکامل موفقیت‌آمیز و جایگاه فرد در جامعه، علاقه‌مند است و انتظار دارد فرد در جوانب گوناگون اعم از ابعاد شناختی و کسب مهارت و توانایی و نیز در ابعاد شخصیتی، عاطفی و رفتاری، آن چنان که باید، پیشرفت کند و تعالی یابد. همچنین توانایی حل مسئله یکی از مهم‌ترین فرآیندهای تفکر است که به افراد کمک می‌کند تا مقابله مؤثری با مشکلات و چالش‌های زندگی داشته باشند و در سلامت روانی و اجتماعی افراد نقش مهمی بازی می‌کند. انسان برای مقابله سازگارانه با موقعیت‌های تنش‌زا و کشمکش‌های کار و زندگی، نیاز به آموختن برخی مهارت‌ها دارد. برای مواجهه با مشکلات و عبور از آنان توان حل مسئله و مشکل است که به او کمک می‌کند (دانش‌پژوه، پورمحمد و مهدوی، ۱۳۹۹). وقتی دانشجویان در مسیر مواجهه با مشکلات و چالش‌های تحصیلی و زندگی به مرحله‌ای از توانمندی می‌رسند که قادرند مشکل را تشخیص داده و به دنبال پیدا نمودن راه‌حل آنان باشند. آنان استعداد و توانمندی خود را در مسیر حل مسئله و مشکلات شکوفا کرده و به موفقیت‌هایی در این زمینه دست می‌یابند که باعث احساس خودشکوفایی آنان می‌شود. با توجه به اینکه میزان خلاقیت و توانایی حل مسئله یکی از ملاک‌های کارآیی نظام آموزشی است، کشف و مطالعه متغیرهای تأثیرگذار بر عملکرد تحصیلی و کاهش استرس تحصیلی، به شناخت بهتر و پیش‌بینی متغیرهای مؤثر در مدرسه و دانشگاه می‌انجامد. میان نقش خلاقیت و مهارت‌های حل مسئله نقش مؤثری در موفقیت‌های شغلی و رشد و شکوفایی دانشجویان دارد (رضازاده، ۱۴۰۱). تورنس تفکر خلاق یا خلاقیت را به عنوان نوعی مسئله‌گشایی مدنظر قرار داده است. به نظر او تفکر خلاق عبارت است از فرایند حس کردن مسائل یا کاستی‌های موجود در اطلاعات، فرضیه‌سازی درباره حل مسائل و رفع کاستی‌ها، ارزیابی و آزمودن فرضیه‌ها، بازنگری و بازآزمایی آن‌ها و سرانجام انتقال نتایج به دیگران (حسینی‌زاده، عبداللهی و شهقیان، ۱۳۹۸). این رو گفته شده که تفکر خلاق یکی از برجسته‌ترین توانایی‌های شناختی و یکی از زیباترین جلوه‌های تفکر واگرا است و این خصوصیت بسیار بالایی انسانی نقش بسیار عمده‌ای در نوآوری و حل مشکلات (عبور از مسائل سخت و غامض) بشری از کوچک‌ترین و ابتدایی‌ترین آن تا پیشرفته

1. Zhang and Bartol
2. Gaglione
3. Shutenko
4. Kimolo

پژوهش برای نمونه جامعه آماری ولی دانشجویان به تعداد کافی پرسشنامه‌های پژوهش را تکمیل نمودند. همچنین با توجه به نقش تفکر خلاق، ادراک توانمندی و توان حل مسئله بر خودشکوفایی دانشجویان پیشنهاد می‌شود که پژوهش‌هایی با موضوع «پیش‌بینی خودشکوفایی براساس توان حل مسئله و خودتنظیمی دانشجویان»، «رابطه خودشکوفایی با خودکارآمدی و رضایت از زندگی»، و «مدل ساختاری خودشکوفایی براساس بهزیستی روانی و مهارت روابط اجتماعی» انجام شود. همچنین پیشنهاد می‌شود که مراکز آموزش عالی با برگزاری کارگاه‌های آموزشی برای دانشجویان مهارت تفکر خلاق و توان حل مسئله را در آنان ارتقاء بخشند و دانشگاه‌ها در برنامه‌های درسی دانشگاه به افزایش مهارت تفکر خلاق و توان حل مسئله در دانشجویان توجه داشته و این مسئله در آموزش دانشجویان لحاظ گردد. همچنین پیشنهاد می‌شود فضای کلاس درس و دانشگاه و همچنین سبک تدریس اساتید به نحوی باشد که زمینه رشد و شکوفایی دانشجویان را فراهم نماید.

References

- Alipour, A., Hashemi, T., Babapour, K., & Tousi, F. (2019). The relationship between coping strategies and well-being in students. *Psychology University of Tabriz*. 5 (18): 75-90. [In Persian]
- Babaie, E., Hosseinzadeh, S., Golestani, T. & Ahmadi, A. (2022). Predicting social adjustment based on parenting styles, perfectionism and creative thinking among students. *Journal of Educational Psychology Studies*, 19(47), 15-1. [In Persian]
- Babapoor Kheiroddin, J., Rasoolzadeh Tabatabaei, S.K., Ezheei, J. & Fathi Ashtiyani, A. (2014). Investigating the relationship between problem-solving methods and students' psychological health. *Psychology*. 7 (1): 3-16. [In Persian]
- Bagherzadeh, D. (2005). Investigating the relationship between empowerment climate and perceived empowerment of faculty members at Shahid Beheshti University. Master's thesis, Shahid Beheshti University. [In Persian]
- Belecina, R., & Jose, M. (2018). Effecting change on students' critical thinking in problem solving. *International Journal for Educational Studies*. 10(2):109-118.
- Belski, I. (2009). Teaching thinking and problem solving at university: A course on TRIZ.

ترین یافته‌های بشری در حوزه‌های مختلف فلسفی، فرهنگی، علمی، فنی، هنری و غیره مرهون این ویژگی عالی انسانی است (ضرایبان و پیری، ۱۳۹۹). و با فکر و خلاقیت است که انسان قادر است همیشه راه نو و جدید برای حل مسائل خود پیدا نماید از این جهت است که ارتباط نزدیکی میان توان حل مسئله و تفکر خلاق وجود دارد. پژوهش حاضر اثر مستقیم و معنادار تفکر خلاق، ادراک توانمندی و توان حل مسئله با خودشکوفایی را نشان داده است.

از محدودیت‌های می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- ۱- پژوهش حاضر در جامعه آماری دانشجویان دانشگاه پیام نور شهرستان ورامین صورت گرفته است از این جهت تعمیم دادن آن به کلیه دانشجویان کشور و در مقاطع مختلف دشوار به نظر می‌رسد.
- ۲- با توجه به اینکه پرسشنامه‌های پژوهش به صورت آنلاین تکمیل شده امکان نظارت پژوهشگر بر نحوه تکمیل و همچنین اینکه پرسشنامه دقیقاً به وسیله افراد نمونه پر شده باشد وجود نداشته است.
- ۳- علی‌رغم تلاش زیاد پژوهشگر برای ارسال پرسشنامه‌های

- Creativity and Innovation Management, 18(2), 101-108.
- Belski, I., & Brown, N.J. (2020). Influence of TRIZ Heuristic of the Ideal Ultimate Result on Problem-Solving, Divergent and Convergent Thinking Skills of Engineering Students. In 31st Annual Conference of the Australasian Association for Engineering Education: Disrupting Business as Usual in Engineering Education: Disrupting Business as Usual in Engineering Education (pp. 93-100). *Barton, ACT: Engineers Australia*.
- Cassidy, T. (2009). Bullying and victimization in school children: The role of social identity, problem-solving style, and family and school context. *Social Psychology of Education*, 12(1): 63-76.
- Daneshpajouh, R., Purmohamad, M. & Mahdavian, A. (2020). Effectiveness of problem solving training to improve employee's job satisfaction and creativity. *Social Cognition*, 9(1), 107-122. [In Persian]
- Francis, L.J., & Robbins, M. (2000). Religion and Happiness, a study in empirical theology transpersonal. *Psychological Review*. 4(2), 17- 22.
- Gaglione, M. (2021). *Nurturing creative problem solving in social sciences in middle school students*. St. John's University (New York).
- Ghiasi Nadooshan, S. (2007). *Investigating the*

- relationship between organizational culture and employee perception of empowerment in Yazd Agricultural Jihad Organization. Master's thesis, Allameh Tabatabaie University. [In Persian]
- Hashemnia, S., Bahman Ziari, E., Amshari, A., & Pilevar, S. (2014). The relationship between ability perception and creativity in employees of technical and vocational schools of the first district of Alborz province. *Modern Management Engineering*, 3 (3, 4): 36-46. [In Persian]
- Heydari, M., & Saeidian, N. (2021). Explain Self-Fulfillment through Spiritual Intelligence and Creativity (Case Study: Teachers of Vocational Girls' Vocational Schools in Isfahan). *Islamic lifestyle with a focus on health*, 5(1), 137-144. [In Persian]
- Hosseingholizadeh, S. (2019). The relationship between narcissism and depression, anxiety, stress, and self-actualization with the moderating role of gender in students at the University of Tehran. Master's thesis, General psychology, Faculty of Social Sciences, Imam Khomeini International University. [In Persian]
- Hosseinizadeh, N.S., Abdollahi, M.H. & Shahgholian, M. (2019). Executive Functioning and Creative Thinking in Bilinguals and Monolinguals Aged 60-80 Years Living in Tehran, Iran. *Salmand: Iranian Journal of Ageing*, 13(4): 480-493. [In Persian]
- Hoveida, R. and davarpanah, S. H. A. (2019). Role of Teacher Leadership in Improving Students' Problem Solving Skills with the Mediating Role of Creative Thinking. *New Educational Approaches*, 14(1), 83-100. [In Persian]
- Irajirad, A., & Lotfi Khatoonabad, F. (2019). The Role of Empowerment in the Relationship between Innovative Behavior and Staff Creativity. *Innovation & Creativity in Human Science*, 9(1): 1-22. [In Persian]
- Isenberg, J.P. & Jalongo, M.R. (2017). Creative thinking and arts based learning: Preschool through fourth grade. Pearson. 7th edition, 512 pages.
- Karimi, F. (2022). The study of the effects of instruction of social problem solving on the psychological empowerment of teachers. *Cultural Psychology*, 6(1), 199-234. [In Persian]
- Kazemi, S., Mehni, O., & Jenabadi, S. (2022). The effect of spiritual intelligence and emotional intelligence on creativity regarding the mediating role of students' self-actualization. *Journal of Educational Psychology Studies*, 19 (45): 55-68. [In Persian]
- Khormaei, F., Saber Lari, M. & Poorseyed, S.M. (2023). Predicting Student's Psychological Well-being Based on Moral Intelligence with mediating of academic hope. *Cultural Psychology*, 6(2), 161-183. [In Persian]
- Khoshakhlagh, Ali. & Shafizadeh, H. (2020). The study of the Relationship between Transformational Leadership and Creativity with Self-Regulated Learning among the Employees of Islamic Azad University, Science and Research Branch of Tehran. *Innovation & creativity in human science*, 10 (2): 65-90. [In Persian]
- Kimolo, K. (2015). *The relationship between employee empowerment practices and employee performance in regional development authorities in Kenya*. Doctoral dissertation, University of Nairobi.
- Krems, J.A., Kenrick, D.T., & Neel, R. (2017). Individual Perceptions of Self-Actualization: What Functional Motives Are Linked to Fulfilling One's Full Potential? *Personality and Social Psychology Bulletin*, 43(9), 1337-1352.
- Llorente-Alonso, M., García-Ael, C., & Topa, G. (2024). A meta-analysis of psychological empowerment: Antecedents, organizational outcomes, and moderating variables. *Current Psychology*, 43(2), 1759-1784.
- Marami, M., Akbari, B. & Abolghsemi, A. (2020). Comparing the Effectiveness of Spiritual Intelligence and Resilience Training Programs on Psychological Empowerment of the Employees. *Positive Psychology Research*, 5(4), 51-64. [In Persian]
- Mikhailchenko, M.S., Kovalenko, I.N., & Kodenko, I.Y. (2021). Creative self-realization of a future teacher-artist in the process of professional training at the university. In SHS Web of Conferences, EDP Sciences, 113 (00100).
- Mohammadi Najafabadi, A. (2022). The effectiveness of education based on flipped learning strategy on creative thinking and academic vitality of fifth grade students. Master's thesis. University of Arak. [In Persian]
- Mohammadi, F. (1998). Standardization of Cassidy and Lange's Problem Solving Questionnaire. *Psychology and Educational Sciences*. 7. [In Persian]
- Mohammadi, H., & Asghari Ibrahimabad, M. (2020). The Mediating Role of Creative Thinking in the Relationship between Self-

- Differentiation and Self-Actualization of Couples in Mashhad. *The Women and Families Cultural-Educational*, 15 (50), 107-124. [In Persian]
- Moradi, A., & Ghobadi, K. (2020). Effect of creativity training on problem solving skills and comparison with play method in preschool children. *Journal of Psychological Science*, 19 (85): 57-69. [In Persian]
- Mynors-Wallis, L. (2019). Problem-solving treatment in general psychiatric practice. *Advances in psychiatric treatment*, 7 (6): 417-25.
- Najjar, T. (2021). Strategies to increase students' self-actualization and creativity in the time of Corona disease. The first national conference of applied ideas in educational sciences, *psychology and cultural studies*, Bushehr Iran. [In Persian]
- Nasiri, F., Ghanbari, S., Niknami, M., & Akhondi, M. (2012). A Study of the Relationship between Organizational Culture and the Ability Perception of the High School Principals in Hamedan. *Journal of New Approaches in Educational Administration*, 3(9), 1-20. [In Persian]
- Noorshahi, N., Tizdast, T., & Rahmani, M.A. (2022). Presenting a causal model of academic motivation based on self-fulfillment and self-regulation mediated by academic meaning in Corona pandemic conditions. *Journal of Applied Family Therapy*, 2((Covid-19 articles collection)), 354-372. [In Persian]
- Pavai, P.S., Geetha, K., Vigneshwari, J., & Suganthi, L.M. (2021). Investigation of relation between decision making and Self-Actualization. *Materials Today: Proceedings*, 37, 785-788.
- Popov, R.A. (2019) Self-actualization and self-fulfillment in the context of students' autonomy development within the educational process. *Education*, 5: 134-139.
- Rahmati, Z. (2023). Predicting job innovation based on job security and creative thinking of elementary school teachers in Kohdasht city. Master's thesis, Islamic Azad University, Khorramabad Branch. [In Persian]
- Ranjdoost, S. & Eivazi, P. (2013). The relationship between emotional intelligence of teachers and high school students creative thinking. *Research in Educational Sciences*, 10 (9): 113-125. [In Persian]
- Rezazadeh, Y. (2022). The relationship between creativity and problem solving with students' academic stress during the covid-19 pandemic. Master's thesis. Siraj non-governmental non-profit higher education institute. [In Persian]
- Sari, N.A., Mulyani, S., Hastuti, B., & Indriyanti, N. Y. (2021). Analysis of High School Students' STEM Literacy and Problem-Solving Skills in Chemistry. *Physics: Conference Series*, 1842 (1): 012064.
- Seyf, A.A. (2019). *Modern Educational Psychology (Psychology of Learning and Education)*. Seventh edition, Tehran, Doran Publishing. [In Persian]
- Shamloo, S. (2003). Schools and theories of personality psychology. *Roshd Publications*, Tehran, [In Persian]
- Shutenko, E.N. (2015). Motivational and Conceptual Aspects of Student Selffulfillment in University Education. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 214(5): 325-331.
- Simon, H.A. (2016). Information-processing theory of human problem solving. Handbook of learning and cognitive processes.
- Soleimani, S., Kareshki, H. & Amin Yazdi, S.A. (2023). The Effectiveness of Online Flourishing Empowerment Intervention on Students' Positive Emotions, Relationships, Meanings and Achievements. *Rooyesh*, 12(2), 1-10. [In Persian]
- Soleymani, S., Alidoosti, F., Rezaiee, A. & Barani, M. (2017). Psychometric Properties of Flourishing Questionnaire (HFQ) among Iranian Students. *Journal of Educational Measurement*, 8(27), 83-102. [In Persian]
- Soltani Ghorbani, F. (2019). The effectiveness of assertiveness training on creative thinking, critical thinking, and academic self-efficacy of female students. Master's thesis, Allameh Tabatabaei University. [In Persian]
- Theobald, M. (2021). Self-regulated learning training programs enhance university students' academic performance, self-regulated learning strategies, and motivation: A meta-analysis. *Contemporary Educational Psychology*, 66, 101976.
- Toor, K. (2019). A Study of teacher effectiveness, general Intelligence and creativity of secondary school teachers. *Journal of Educational Studies, Trends and Practices*, 4(1): 51-65.
- Vafaei, A., Cheraghali, M., Hosseini, S.M.R., & Mostaghimi, M. (2021). Providing the entrepreneurial model of the disabled people with a creativity and self-employment approach using grounded theory. *Journal of Studies in Entrepreneurship and Sustainable Agricultural Development*, 8(4), 53-72.. [In Persian]
- Welch, D. J. A., & McDowall, J. J. (2010). A

- comparison of creative strategies in teaching undergraduate students in the visual arts and design. *In Proceedings of the 2010 Conference*, 1-3.
- Zarrabian, F. & Piri, S. (2021). The relationship between virtual education and creativity of preschool students in Urmia. The 8th Scientific Research Conference on Educational Sciences and Psychology, Social and Cultural Harms of Iran. Terhan, Iran. [In Persian]
- Zhang, X. & Bartol, K.M. (2010). Linking empowering leadership and employee creativity: The influence of psychological empowerment, intrinsic motivation, and creative process engagement. *Academy of management journal*, 53(1), 128-107.